

Zróżnicowanie regionalne struktury użytkowania ziemi

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Grafika interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Zróżnicowanie regionalne struktury użytkowania ziemi

Źródło: dostępny w internecie: pikrepo.com, domena publiczna.

Znasz już czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze, które kształtują strukturę użytkowania ziemi na świecie. Znasz także formy użytkowania ziemi i ich procentowy udział w powierzchni lądowej na świecie. Czas dowiedzieć się, jak wygląda struktura użytkowania ziemi na poszczególnych kontynentach i w wybranych krajach. Bez obaw – nie będziesz wymieniać, ile procent stanowią grunty orne, lasy czy łąki i pastwiska w powierzchni poszczególnych krajów. Na tym nie polega geografia. Dziś poznasz pewne prawidłowości dotyczące dominacji lub niskiego odsetka różnych form użytkowania ziemi na świecie. Jeżeli je zapamiętasz, bez problemu określisz przybliżoną strukturę użytkowania ziemi w danym państwie.

Twoje cele

- Przedstawisz strukturę użytkowania ziemi na świecie oraz na poszczególnych kontynentach.
- Przeanalizujesz strukturę użytkowania ziemi w Polsce.
- Porównasz strukturę użytkowania ziemi w wybranych państwach.
- Podasz przyczyny zróżnicowania struktury użytkowania ziemi w wybranych państwach.
- Wyjaśnisz, czym są oraz scharakteryzujesz makroregiony rolnicze na świecie.

Przeczytaj

Przyrodnicze (naturalne) czynniki rozwoju rolnictwa

Na rozwój rolnictwa mają wpływ następujące czynniki przyrodnicze (naturalne):

- **rzeźba terenu** – obszary równinne oraz faliste ułatwiają pracę maszyn, rozbudowę dróg dojazdowych, ograniczają erozję. Produkcja rolna na terenach wysoko wzniesionych i górzystych stwarza szereg problemów i wymaga stosowania wielu zabiegów: płytkiej orki w poprzek stoku, stosowania lekkich maszyn lub ręcznego wykonywania niektórych prac, tworzenia tarasów, zadrzewiania granic pól uprawnych. Stoki zwrócone ku równikowi są lepiej nasłonecznione;
- **warunki klimatyczne** – każda roślina ma inne wymagania klimatyczne, potrzebuje odpowiednich temperatur wpływających na długość okresu wegetacyjnego, opadów, nasłonecznienia;
- **wiatry** – monsun letni przynosi nad Azję Południowo-Wschodnią opady sprzyjające uprawie ryżu, a mistral i bora mogą w południowej Francji wywołać znaczne straty, np. w winnicach. Ponadto silne wiatry mogą spowodować zniszczenia i obniżenie plonów;
- **gleby** – im żyzniejsze, tym poziom produkcji rolnej jest wyższy; niektóre rośliny, takie jak pszenica, buraki cukrowe i kukurydza, wymagają żyznych gleb (np. czarnoziemów powstałych z lessów pod roślinnością trawiastą, mad utworzonych z наносów rzecznych, rędzin powstałych na wapieniach, czarnych ziem); z kolei jęczmień, żyto, ziemniaki z powodzeniem uprawiane są na glebach uboższych w składniki pokarmowe (np. na glebach bielcowych utworzonych na piaskach pod lasami iglastymi lub na średnio urodzajnych glebach brunatnych utworzonych na glinach, zwiędzłych granitach pod lasami liściastymi i mieszany);
- **stosunki wodne** – dla roślin niekorzystny jest zarówno nadmiar, jak i niedobór wody; w klimacie monsunowym uprawia się ryż i jute, w suchych strefach – proso, sorgo, bawełnę. Woda niezbędna jest też do hodowli zwierząt. Regulację stosunków wodnych ułatwia melioracja (zabiegi nawadniające i odwadniające);
- **roślinność** – lasy ograniczają rozwój rolnictwa, a z kolei obszary trawiaste łatwiej jest przekształcić na użytki rolne.

Przykłady obszarów o korzystnych warunkach przyrodniczych dla rozwoju rolnictwa

Europa	Ukraina, Wielka Nizina Węgierska, Nizina Wołoska, Wyżyna Nadwołżańska, Nizina Padańska, Rów Rodanu, Nizina Francuska
Azja	Nizina Mezopotamska, Nizina Indusu, Nizina Chińska, Nizina Mandżurska, Nizina Gangesu
Afryka	dolina i delta Nilu

Ameryka Północna	Wielkie Równiny, Dolina Kalifornijska
Ameryka Południowa	Nizina La Platy, południowo-zachodnia Wyżyna Brazylijska
Australia	jej południowo-zachodnia część, Nowa Południowa Walia

Pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa

Na rozwój rolnictwa wpływają również czynniki pozaprzyrodnicze:

- **tradycja** uprawy określonych roślin i hodowli danych zwierząt;
- **struktura wielkości gospodarstw rolnych** – im większe gospodarstwa, tym łatwiej jest osiągnąć w nich wyższy stopień specjalizacji i towarowości; zbyt małe zyski gospodarstw rozdrobnionych ograniczają ich możliwości zakupu maszyn, nawozów, środków ochrony roślin oraz uniemożliwiają ich specjalizację;
- **formy własności ziemi** – dzieli się je na: państwowe, spółdzielcze i prywatne (prywatne, czyli indywidualne gospodarstwa, są najbardziej rozpowszechnione i na ogół bardziej wydajne z uwagi na większe zainteresowanie właścicieli);
- **zasoby siły roboczej** – ma to szczególne znaczenie w krajach słabo rozwiniętych, gdzie przy niskim poziomie mechanizacji niezbędny jest duży wkład pracy ludzkiej; udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia przekracza tam 50%; w krajach wysoko rozwiniętych gospodarstwa są wysoko zmechanizowane i zautomatyzowane, dlatego liczba zatrudnionych w rolnictwie jest niewielka i wynosi ok. 10% ogółu zatrudnionych;
- **poziom kultury rolnej** – oznacza umiejętność gospodarowania związaną z wiedzą, doświadczeniem, uzdolnieniami rolników, ich zaangażowaniem w pracę, która prowadzi do optymalnego wykorzystania warunków przyrodniczych i czynników produkcyjnych w celu osiągnięcia jak najwyższej produktywności. Poziom kultury rolnej oraz możliwości zwiększenia nakładów kapitałowych na rolnictwo pozwalają na zwiększenie urodzajności gleb przez stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych, np. mechanizacji, melioracji, chemizacji. Im wyższy poziom kultury rolnej, tym wyższa wydajność rolnictwa. W krajach słabo rozwiniętych poziom kultury rolnej jest niski. Powszechny analfabetyzm, słabe wyposażenie rolnictwa w środki produkcji, brak fachowej obsługi rolnictwa utrudniają racjonalne wykorzystanie warunków naturalnych;
- **poziom rozwoju usług i przemysłu** – zapewnia zaplecze naukowo-badawcze, obsługę rolnictwa, dostarczanie środków produkcji dla rolnictwa itd.;
- **polityka państwa** – państwo może sprzyjać rozwojowi rolnictwa poprzez systemy kredytowania dla rolników, ustalanie minimalnych cen skupu na produkty rolne czy limitów produkcji oraz poprzez prowadzenie polityki interwencjonizmu.

Rolnictwo krajów o różnym stopniu rozwoju gospodarczego

Czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze zadecydowały o odmiennych kierunkach użytkowania ziemi, różnych cechach rolnictwa i jego znaczeniu w gospodarce narodowej krajów wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo.

Rolnictwo w krajach wysoko i słabo rozwiniętych

kraje wysoko rozwinięte gospodarczo	kraje słabo rozwinięte gospodarczo
niski odsetek osób zatrudnionych w rolnictwie	wysoki odsetek osób zatrudnionych w rolnictwie
wysoki stopień specjalizacji rolnictwa	rolnictwo jest dominującym działem gospodarki
mniej niż w krajach słabo rozwiniętych zależność od warunków przyrodniczych	niski stopień specjalizacji (poza plantacjami)
dominuje rolnictwo intensywne lub ekstensywne typu kapitałochłonnego	silna zależność od warunków przyrodniczych
nowoczesne metody upraw i hodowli wydajnych gatunków roślin i zwierząt przy jednoczesnym wysokim poziomie mechanizacji i chemizacji, postępie biotechnologii, współpracy z placówkami naukowo-badawczymi wpływają na wysoką produktywność	dominuje rolnictwo ekstensywne lub intensywne typu pracochłonnego z niskimi nakładami kapitału
rolnictwo wysokotowarowe (całość lub znaczna część produkcji przeznaczona jest na sprzedaż)	niski poziom mechanizacji i chemizacji, stosowanie tradycyjnych metod upraw przy wykorzystaniu prostych narzędzi nie sprzyja wysokiej produktywności
gospodarstwa o wysokim areale	produkcja rolna przeznaczona głównie na potrzeby rodzin (rolnictwo samozaopatrzeniowe)
urozmaicona struktura produkcji roślinnej i hodowlanej	rozdrobnienie i mała powierzchnia gospodarstw
w produkcji rolniczej znaczny udział roślin przemysłowych, warzyw i owoców	często nieuregulowane stosunki własności
wysoki udział hodowli	
rozwinięty przemysł spożywczy pobudza rozwój regionów rolniczych	
wszechstronna obsługa rolnictwa	

dominacja produkcji roślinnej,
głównie roślin alimentacyjnych
(żywniowych)

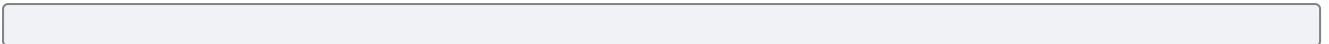
duży udział monokultur
plantacyjnych, które
intensywnie rozwinęły się
w czasach kolonialnych

hodowla ograniczona z uwagi
na niski popyt na mięso,
wysokie koszty (np. zakupu
zwierząt i paszy), brak dostępu
do wody pitnej

Struktura użytkowania ziemi na świecie

Polecenie 1

Przeanalizuj poniższy wykres, a następnie porównaj strukturę użytkowania ziemi na poszczególnych kontynentach. Korzystając z wcześniej zdobytej wiedzy, wyjaśnij przyczyny tego zróżnicowania.

obszar : świat
grunty_orne : 10.7
uprawy_trwałe : 1.3
użytki_zielone : 25.1
lasz : 30.8
grunty_pozostałe : 32.0
obszar : Europa
grunty_orne : 12.4
uprawy_trwałe : 0.7
użytki_zielone : 7.9
lasz : 45.9
grunty_pozostałe : 33.0
obszar : Azia

~~~~~ : ~~~~

grunty_orne : 16.0

uprawy_trwałe : 2.9

użytki_zielone : 34.7

las : 19.1

grunty_pozostałe : 27.2

obszar : Afryka

grunty_orne : 8.1

uprawy_trwałe : 1.2

użytki_zielone : 29.0

las : 21.0

grunty_pozostałe : 40.6

obszar : Ameryka Północna

grunty_orne : 10.6

uprawy_trwałe : 0.1

użytki_zielone : 14.3

las : 35.5

grunty_pozostałe : 39.4

obszar : Ameryka Południowa

grunty_orne : 6.7

uprawy_trwałe : 0.9

użytki_zielone : 25.2

las : 48.1

grunty_pozostałe : 19.0

obszar : Australia i Oceania

grunty_orne : 3.8

uprawy_trwałe : 0.2

użytki_zielone : 41.4

las : 20.4

grunty_pozostałe : 34.1

Struktura użytkowania ziemi na poszczególnych kontynentach w 2018 r.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o. na podstawie danych FAOSTat, licencja: CC BY-SA 3.0.

Na strukturę użytkowania ziemi ma wpływ między innymi położenie w danej strefie roślinnej. Największą powierzchnią użytków zielonych odznaczają się kraje, gdzie dominują stepy i sawanny, na przykład w Australii. Natomiast dominującą formą użytkowania ziemi w Ameryce Południowej są lasy, ponieważ występuje tam znaczny odsetek lasów (np. lasów równikowych). Stanowią one także duży odsetek w Europie (głównie w Europie Północnej), położonej w strefie tajgi oraz lasów liściastych i mieszanych (mimo znacznego zmniejszenia ich powierzchni w wyniku rozwoju działalności człowieka). Znacznemu odsetkowi gruntów ornych sprzyja dominacja terenów nizinnych i żyznych gleb.

Wraz z rozwojem gospodarczym zmniejsza się powierzchnia naturalnych formacji roślinnych i **nieużytków**, a zwiększa się powierzchnia terenów mieszkaniowych, przemysłowych, usługowych, komunikacyjnych. Jest to uzależnione od nakładów kapitału i rozwoju technologicznego, które powodują uniezależnienie się człowieka od środowiska.

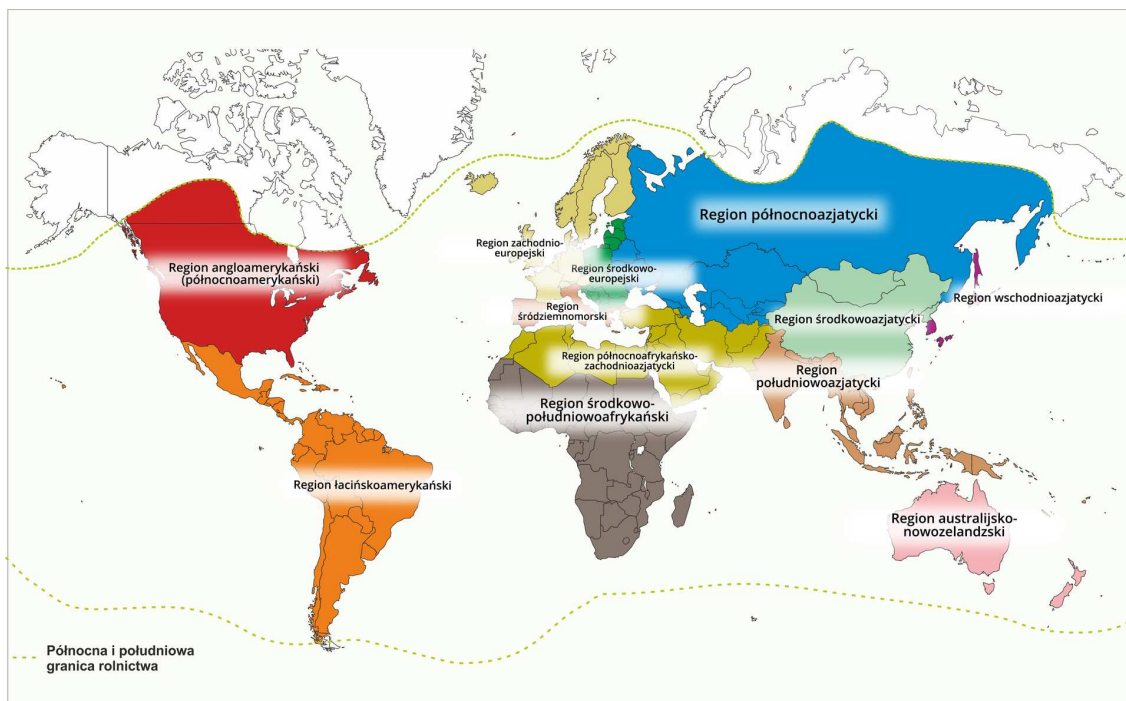
Sztuczne nawadnianie pól w Arabii Saudyjskiej. Rozbudowa systemów irygacyjnych umożliwia rolnicze zagospodarowanie terenów suchych.

Źródło: NASA Earth Observatory, dostępny w internecie: commons.wikimedia.org, domena publiczna.

Makroregiony rolnicze na świecie

Na świecie wyróżnia się 12 makroregionów rolniczych w oparciu o typy rolnictwa dominujące na danym obszarze.

Makroregiony rolnicze na świecie

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

1. Makroregion angloamerykański (północnoamerykański) – wyróżnia się bardzo wysokim stopniem towarowości; w centralnej części przeważa wielkoobszarowe rolnictwo ekstensywne, silnie wyspecjalizowane w uprawie np. zbóż, roślin przemysłowych, hodowli zwierząt; na wschodzie i południu dominuje gospodarka intensywna.

2. Makroregion łacińskoamerykański – ekstensywne rolnictwo wielkoobszarowe zdominowane przez plantacje oraz chów bydła; występują też mniejsze, tradycyjne gospodarstwa indywidualne.

3. Makroregion zachodnioeuropejski – dominuje wysokotowarowe rolnictwo intensywne typu kapitałochłonnego, produkcja rolna zarówno roślinna, jak i zwierzęca.

4. Makroregion śródziemnomorski – w Europie Południowej rozwija się rolnictwo wysokotowarowe z przewagą kierunku roślinnego (np. uprawa winnej latorośli, roślin cytrusowych, oliwek); mniejszy udział hodowli.

5. Makroregion środkowoeuropejski – zróżnicowany stopień towarowości, duża różnorodność typów gospodarki rolnej od tradycyjnych, rozdrobnionych gospodarstw indywidualnych, poprzez wielkoobszarowe rolnictwo uspołecznione, po towarowe rolnictwo intensywne; mieszany kierunek produkcji (roślinno-zwierzęcy).

6. Makroregion północnoazjatycki – zróżnicowany stopień towarowości i powierzchni gospodarstw; w wyniku transformacji spada udział rolnictwa uspołecznionego na rzecz gospodarstw prywatnych; mieszane kierunki produkcji, z przewagą kierunków roślinnych w części europejskiej; w Azji rozwija się ekstensywna hodowla, a na sztucznie nawadnianych terenach pustynnych i półpustynnych występują plantacje bawełny.

7. Makroregion środkowoazjatycki – obejmuje Chiny, Mongolię i Koreę Północną, w części wschodniej przeważa intensywne rolnictwo typu pracochłonnego o niskim stopniu towarowości; wielkoprzestrzenne rolnictwo uspołecznione o mieszanym kierunku produkcji przechodzi transformację (powszechna jest uprawa ryżu i hodowla trzody chlewnej); w części zachodniej występuje ekstensywna, półkoczownicza i koczownicza hodowla zwierząt.

8. Makroregion wschodnioazjatycki – w Japonii i Korei Południowej przeważa rolnictwo intensywne wysokotowarowe, powszechna jest uprawa ryżu.

9. Makroregion południowoazjatycki – wyróżnia się intensywnym rolnictwem typu pracochłonnego, samozaopatrzeniowym, o niskim stopniu towarowości; w produkcji roślinnej dominuje uprawa ryżu; rozwija się też gospodarka plantacyjna (plantacje herbaty, kawy, drzewa kauczukowego).

10. Makroregion północnoafrykańsko-zachodnioazjatycki – dominują małe, tradycyjne gospodarstwa chłopskie o niskiej produktywności, najczęściej samozaopatrzeniowe; na bardziej żyznych terenach nawadnianych występuje intensywna uprawa roślin, a na suchych obszarach pasterstwo koczownicze.

11. Makroregion środkowopołudniowoafrykański – na południe od Sahary, w krajach Sahelu, przeważa ekstensywne pasterstwo koczownicze; w obrębie lasów równikowych rozwija się tradycyjne, samozaopatrzeniowe rolnictwo żarowo-odłogowe, natomiast w Republice Południowej Afryki powszechne jest intensywne rolnictwo towarowe.

12. Makroregion australijsko-nowozelandzki – dominuje rolnictwo wysokotowarowe o dużym stopniu specjalizacji w uprawach zbóż lub hodowli.

Słownik

irygacja

sztuczne nawadnianie pól

nieużytki

obszary niezagospodarowane przez człowieka i niezajęte przez użytki rolne i grunty leśne, np. bagna, wydmy, skały, tereny zdewastowane

Grafika interaktywna

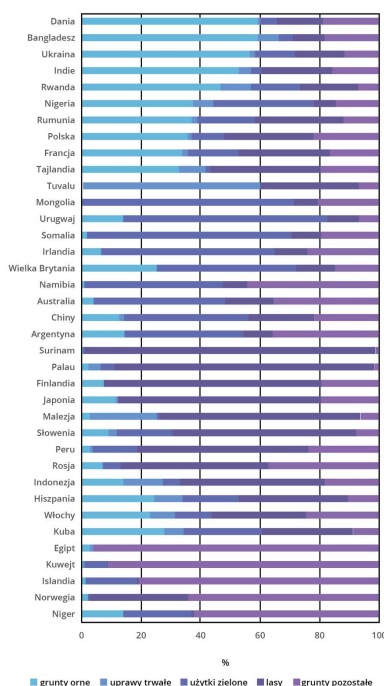
Polecenie 1

Porównaj strukturę użytkowania ziemi w poszczególnych państwach świata. Wyjaśnij przyczyny tego zróżnicowania.

Formy użytkowania ziemi w powierzchni lądowej w poszczególnych państwach w 2017 r. (z wyodrębnieniem poszczególnych form rolnych jako osobnych form użytkowania ziemi)

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o. na podstawie danych FAOSTat, licencja: CC BY-SA 3.0.

Grafiki w panelach bocznych: R. Spekking, licencja: CC BY-SA 4.0, dostępne w internecie: commons.wikimedia.org; Takkk, licencja: CC BY-SA 3.0, dostępne w internecie: commons.wikimedia.org; Pixabay License, dostępne w internecie: pixabay.com; J. Huber, licencja: CC BY-SA 2.0, dostępne w internecie: commons.wikimedia.org; A. Rouvin, licencja: CC BY 2.0, dostępne w internecie: flickr.com; domena publiczna, dostępne w internecie: goodfreephotos.com; domena publiczna, dostępne w internecie: pikrepo.com; A. Tille, licencja: CC BY-SA 3.0, dostępne w internecie: commons.wikimedia.org; domena publiczna, dostępne w internecie: pikrepo.com.

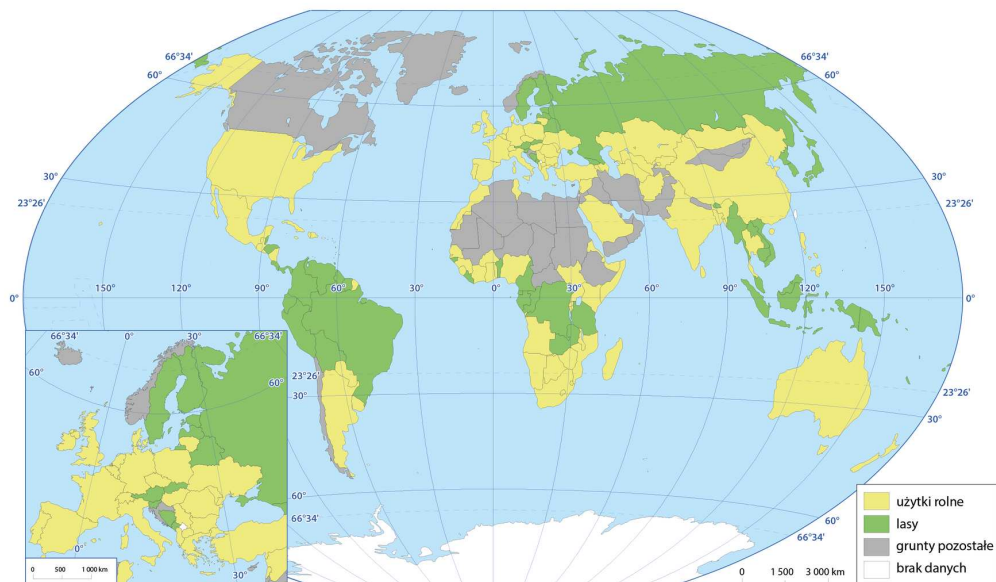

Struktura użytkowania ziemi w wybranych państwach świata w 2017 r.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o. na podstawie danych FAOSTat, licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 2

Wskaż regiony o dominacji poszczególnych form użytkowania ziemi. Korzystając z wcześniej zdobytej wiedzy, podaj czynniki, które o tym zadecydowały.

Dominujące formy użytkowania ziemi w powierzchni lądowej w 2017 r. (bez wyodrębniania poszczególnych form użytków rolnych)

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o. na podstawie danych FAOStat, licencja: CC BY-SA 3.0.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Która z poniższych form użytkowania ziemi ma w skali świata największą powierzchnię?

☐ Sady.

☐ Lasy.

☐ Grunty orne.

☐ Łąki i pastwiska.

Ćwiczenie 2

Który z poniższych kontynentów odznacza się największym udziałem łąk i pastwisk w ogólnej powierzchni lądowej?

☐ Ameryka Północna.

☐ Afryka.

☐ Australia i Oceania.

☐ Azja.

Ćwiczenie 3

Porównaj poniższą strukturę procentową użytkowania ziemi, następnie uzupełnij tabelę, wybierając odpowiednie nazwy kontynentów.

16,0, 8,1, 6,7, 2,9, 1,2, 0,9, 34,7, 29,1, 25,2, 19,1, 21,0, 48,2, 27,3, 40,6, 19,0, Australia i Oceania, Ameryka Północna, Europa

Państwa	grunty orne	uprawy trwałe
użytki zielone	lasy	grunty pozostałe
	16,0	2,9
34,7	19,1	27,3
	8,1	1,2
29,1	21,0	40,6
	6,7	0,9
25,2	48,2	19,0

Ćwiczenie 4

Uporządkuj podane państwa według rosnącego udziału gruntów ornych w powierzchni lądowej ogółem.

Włochy

Islandia

Rwanda

Rosja

Australia

Bangladesz

Ćwiczenie 5

Przyporządkuj podane państwa do odpowiednich kategorii.

dominujący udział gruntów rolnych w strukturze użytkowania ziemi

Japonia

Izrael

Ukraina

Egipt

Laos

Wielka Brytania

Indie

Finlandia

Holandia

dominujący udział lasów w strukturze użytkowania ziemi

dominujący udział gruntów nierolnych i nieleśnych w strukturze użytkowania ziemi

Ćwiczenie 6

Połącz w pary państwa z dominującymi formami użytkowania ziemi.

Singapur

grunty orne

Francja

użytki zielone

Argentyna

uprawy trwałe

Tuvalu

lasy

Indonezja

grunty nierolne i nieleśne (tzw. grunty pozostałe)

Ćwiczenie 7

Uzupełnij tabelę poniższymi wyrażeniami.

Oman, Kazachstan, Dania, Gabon, Holandia, grunty pozostałe (nierolne i nieleśne)

Kraje		Dominujące formy użytkowania ziemi		Czynniki
Oman		grunty pozostałe (nierolne i nieleśne)		
Kazachstan				
Dania				
Gabon				
Holandia				

Ćwiczenie 8

Uzasadnij, że na wschodnim wybrzeżu USA struktura użytkowania ziemi nieustannie ulega zmianom.

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autora: Kamil Kaliński

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Zróżnicowanie regionalne struktury użytkowania ziemi

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum/technikum, zakres podstawowy, klasa II

Podstawa programowa

X. Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo: czynniki rozwoju rolnictwa, struktura użytków rolnych, obszary upraw i chów zwierząt, zrównoważona gospodarka leśna, rybactwo (morskie i śródlądowe, akwakultura).

Uczeń:

2) porównuje strukturę użytków rolnych w Polsce z wybranymi krajami świata.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje strukturę użytkowania ziemi na świecie oraz poszczególnych kontynentach,
- analizuje strukturę użytkowania ziemi w Polsce i wybranych państwach,
- określa przyczyny zróżnicowania struktury użytkowania ziemi w wybranych państwach,
- porównuje strukturę użytkowania ziemi w państwach wysoko i nisko rozwiniętych.
- wymienia i charakteryzuje makroregiony rolnicze na świecie.

Strategie nauczania: odwrócona klasa

Metody nauczania: dyskusja, praca z e-materiałem, prezentacja

Formy zajęć: praca indywidualna, praca w grupach, praca całego zespołu klasowego

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny (lub tablety z dostępem do internetu), zeszyt przedmiotowy

Materiały pomocnicze

Bański J., *Geografia rolnictwa Polski*, PWE, Warszawa 2007.

Dane FAOStat: fao.org (dostęp 16.07.2021).

Falkowski J., Kostrowicki J., *Geografia rolnictwa świata*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.

Ritchie H., Roser M., *Land Use*, 2019, ourworldindata.org (dostęp 16.07.2021).

Wielka encyklopedia geografii świata, W. Grzebisz, H. Szramka (red.), t. 11: *Rolnictwo i leśnictwo*, Wydawnictwo Kurpisz, Poznań 1998.

PRZEBIEG LEKCJI

Kilka lekcji wcześniej nauczyciel dzieli uczniów na pięć grup. Każda z nich ma za zadanie przygotować i przedstawić prezentację multimedialną na temat poszczególnych form użytkowania ziemi – do wyboru: grunty orne, użytki zielone, uprawy trwałe, lasy, grunty pozostałe. Nauczyciel prosi uczniów, żeby uwzględnili m.in. państwa z największym i najmniejszym udziałem danej formy w strukturze użytkowania ziemi oraz przyczyny tego zróżnicowania. Nauczyciel prosi także o zapoznanie się z tym e-materiałem oraz skorzystanie z innych źródeł informacji geograficznej (np. pozycje wskazane w materiałach pomocniczych powyżej).

Faza wprowadzająca

- Czynności organizacyjne (powitanie, sprawdzenie obecności).
- Sprawdzenie zadania domowego.
- Dialog z uczniami mający na celu usystematyzowanie podstawowych wiadomości na temat rodzajów form użytkowania ziemi.
- Przedstawienie celów lekcji.

Faza realizacyjna

- Nauczyciel rozpoczyna dyskusję na temat struktury użytkowania ziemi na poszczególnych kontynentach. Prosi uczniów o wykonanie polecenia 1. z części „Przeczytaj” e-materiału.
- Następnie nauczyciel prosi członków poszczególnych grup o przedstawienie przygotowanych prezentacji. Po zakończeniu każdej z nich pozostali uczniowie dyskutują na temat zaprezentowanych informacji. Dyskusję kieruje nauczyciel.

- Po tym etapie lekcji nauczyciel kontynuuje klasową dyskusję w oparciu o treści z grafiki interaktywnej, które nie zostały poruszone w poprzednim etapie lekcji.
- Następnie chętni uczniowie wykonują na tablicy interaktywnej ćwiczenia z bloku „Sprawdź się”.

Faza podsumowująca

- Nauczyciel prosi każdą z grup o sformułowanie trzech pytań podsumowujących. Zadaniem pozostałych grup jest udzielenie na nie odpowiedzi.
- Nauczyciel nagradza aktywnych uczniów, ocenia pracę w grupach i przypomina cele zajęć.
- Pożegnanie i zaproszenie na kolejną lekcję.

Praca domowa

- Stworzenie na brystolu mapy myśli będącej syntezą treści zawartej w tym e-materiale.
- Opcjonalnie można także prosić o zapoznanie się z kolejnym tematem lekcji (w przypadku blended learning).

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Grafika interaktywna może posłużyć zarówno w trakcie lekcji (w fazie realizacyjnej i podsumowującej), jak i przed lekcją (do strategii odwróconej klasy) oraz po lekcji (w celu utrwalenia wiadomości). Może zostać wykorzystana na zajęciach poświęconych różnym typom rolnictwa i cechom regionów rolniczych na świecie (zakres rozszerzony: X. 1).